

Jaarverslag 2015

Stichting Prenatale Screening Noord Oost Nederland

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
1. Werkgebied SPSNN	2
2. Organisatie	2
2.1 Samenstelling Bestuur	3
2.2 Samenstelling Raad van Advies	3
2.3 Bureau	4
3. Contracten	5
4. Deskundigheidsbevordering / opleiding van contractanten	6
5. Implementatie landelijke kwaliteitseisen en afspraken	7
6. Kwaliteitsborging	9
6.1 Echocentra	9
6.2 Counseling	14
6.3 Screeningslaboratorium	15
7. Onderzoek	15
7.1 Effectiviteit van de 20 weken echo	15
7.2 13 weken echo	16
7.3 Eurocat	16
8. Financieel overzicht	17
Bijlagen	
1. Overzicht van samenwerkingsovereenkomsten	18
2. Kwaliteitsverslag over screeningslaboratorium van RIVM referentielab	22

Samenvatting

De Stichting Prenatale Screening Noordoost Nederland (SPSNN) is een van de 8 regionale centra voor prenatale screening die tevens vergunninghouder zijn in het kader van de Wet op de bevolkingsonderzoek. De werkzaamheden van de SPSNN bestaan uit het monitoren en ondersteunen van de prenatale screeningsactiviteiten: de counseling, de combinatietest in het eerste trimester (screening op trisomie 21, 13 en 18) en het structureel echoscopisch onderzoek in het tweede trimester (SEO, 20 weken echo).

In de afgelopen jaren is veel aandacht besteed aan het verbeteren van de kwaliteit van de echoscopie. Alle echocentra worden eenmaal per 2 jaar gevisiteerd en er zijn landelijke procedures voor beeldbeoordeling vastgesteld. De beeldbeoordeling maakt onderdeel uit van de visitatie. In 2015 zijn 17 echocentra bezocht in het kader van een visitatie. Daarbij zijn er van 45 SEO echoscopisten logboeken beoordeeld. De beoordeling van de NT logboeken is in 2015 niet uitgevoerd, omdat de richtlijnen nu voorschrijven dat een NT logboek 1x per 2 jaar beoordeeld dient te worden. Met ingang van 2016 wordt de kwalitatieve beoordeling van de NT ook uitgevoerd als onderdeel van de visitatie.

In 2015 heeft de SPSNN extra aandacht besteed aan het verbeteren van de kwaliteit van de counseling en aan de evaluatie van de effecten van de prenatale screening.

Kwaliteit van de counseling

Deelname aan de prenatale screening is idealiter een weloverwogen keuze van de zwangere, nadat zij een counselingsgesprek heeft gevoerd met een verloskundig zorgverlener. De kwaliteit van de counseling is lastig te meten, maar er zijn opvallende verschillen tussen praktijken in de organisatie van de counseling (apart gesprek vs onderdeel van het intake gesprek) en mbt de uptake van de screeningsonderzoeken, met name wat betreft de combinatietest. De SPSNN heeft in 2015 een aantal initiatieven ontwikkeld ter verbetering van de kwaliteit van de counseling, zoals een cursus voor assistenten gynaecologie in opleiding en een vaardigheidstraining voor verloskundigen die al ervaring hebben in het counsellen. Beide activiteiten zijn goed beoordeeld door de deelnemers.

Effecten van de prenatale screening

Op verschillende manieren is de SPSNN betrokken bij het onderzoek naar de effecten van de prenatale screening op de detectie van aangeboren afwijkingen en zwangerschapsuitkomsten en naar nieuwe ontwikkelingen in de prenatale screening.

In samenwerking met het UMCG, AMC wordt onderzoek uitgevoerd naar de effectiviteit van het SEO. Het onderzoek wordt gesubsidieerd door ZonMW. Bij de studie wordt gebruik gemaakt van gegevens van de SPSNN en de SPSAO en de resultaten worden gepresenteerd in 2016. Daarnaast werkt de SPSNN nauw samen met Eurocat Noord Nederland, een langlopende gedetailleerde registratie van kinderen met aangeboren afwijkingen. In 2015 is een gezamenlijk onderzoek gestart naar de prenatale diagnostiek van urinewegafwijkingen.

Tenslotte heeft de SPSNN meegewerkt aan het onderzoek naar de 13 weken echo, uitgevoerd door de afdeling Prenatale Diagnostiek van het UMC. Dit onderzoek werd uitgevoerd in samenwerking met enkele echopraktijken in de SPSNN regio.

De gegevens over het aantal uitgevoerde screeningsonderzoeken maken geen onderdeel meer uit van het kwaliteitsjaarverslag, maar zullen worden opgenomen in de Landelijke Monitor Prenatale Screening over 2015.

1. Werkgebied van de SPSNN

De werkzaamheden van de Stichting Prenatale Screening Noord Oost Nederland (SPSNN) bestaan uit het monitoren en ondersteunen van de prenatale screeningsactiviteiten voor zover deze onder de Wbo (de Wet op het bevolkingsonderzoek) vallen: de formele counseling, de combinatie-test in het eerste trimester (screening op trisomie 21, 13 en 18) en het structureel echoscopisch onderzoek in het tweede trimester (SEO, 20 weken echo).

De SPSNN is een van de 8 regionale centra voor prenatale screening die tevens vergunninghouder zijn in het kader van de WBO. Per 1 april 2014 is de WBO-vergunning verlengd tot 1 juli 2016. Aan de vergunning worden diverse voorwaarden gesteld over de uitvoering en coördinatie. Aanvullende voorwaarden uit de vergunning voor het verslagjaar betreffen het verzamelen van de gegevens van het vervoltraject op de screening en het meewerken aan het wetenschappelijk onderzoek naar de Niet Invasieve Prenatale Test (NIPT). De vergunning voor de NIPT, in het kader van een landelijke implementatiestudie, is per 1 april 2014 toegekend aan het landelijk onderzoeksconsortium. Vrouwen met een verhoogde kans op een kind met trisomie 21, trisomie 18 of trisomie 13, bij de combinatie-test of op medische indicatie, komen - op basis van deze vergunning- in aanmerking voor de NIPT.

Eind 2015 is verlenging van de WBO-vergunning aangevraagd door de 8 regionale centra voor de prenatale screening. Het onderzoeksconsortium heeft een uitbreiding van de Wbo-vergunning aangevraagd voor een implementatiestudie naar het aanbieden van de NIPT als eerste trimester screeningstest naast de combinatie-test.

Voor de uitvoering van de prenatale screening sluit de SPSNN samenwerkingsovereenkomsten af met zorginstellingen en zorgverleners uit de regio Noord Oost Nederland. De provincies Groningen, Friesland en Drenthe en een deel van Overijssel, Flevoland en Gelderland (Deventer, Emmeloord, Lelystad, Ermelo) vormen het geografische werkgebied van de SPSNN. Dit werkgebied kenmerkt zich door dunbevolkte plattelandsgebieden, maar ook door (kleine) steden en groeigemeenten. Het centrum voor prenatale diagnostiek bevindt zich in Groningen (UMCG), satellietcentra voor PND zijn gevestigd in Leeuwarden (MCL), Zwolle (Isala) en Deventer (Deventer Ziekenhuis).

2. Organisatie

Organen, functie van organen en aantal bijeenkomsten

De SPSNN is opgericht op 21 november 2006 en bestaat uit een Bestuur en Raad van Advies. De werkzaamheden worden uitgevoerd door het bureau van de SPSNN, ondergebracht bij de afdeling Obstetrie en Gynaecologie van het UMCG.

Naam Orgaan	Aantal bijeenkomsten	Korte beschrijving van de functie	Reglement aanwezig?
Bestuur	3 30 maart 29 juni 5 oktober	Het Bestuur van de SPSNN heeft oa de volgende taken: <ul style="list-style-type: none"> • het vaststellen en goedkeuren van het algemene beleid, • het vaststellen en goedkeuren van de begroting, • het vaststellen en goedkeuren van het jaarverslag, • het vaststellen en goedkeuren van de jaarrekening	Ja

Raad van Advies	2 13 april 26 oktober	De Raad van Advies is door het bestuur ingesteld en heeft tot taak het geven van gevraagd en ongevraagd advies aan het Bestuur over: <ul style="list-style-type: none"> • Zorginhoudelijke vraagstukken m.b.t. prenatale screening op aangeboren afwijkingen • Eisen betreffende de kwaliteit van personen en instellingen die met de stichting een contract willen afsluiten en/of met wie een contract is afgesloten. • Dataverzameling. • Benoeming van een of meer leden van de RvA in geval vacature of indien uitbreiding van het aantal leden opportuun wordt geacht. 	Ja
-----------------	-----------------------------	--	----

2.1 Samenstelling bestuur

Het bestuur van de SPSNN bestaat uit 5 personen die door de Raad van Bestuur van het UMCG worden benoemd. In 2015 bestond het bestuur uit de volgende personen.

Naam	Vertegenwoordiger	Relevante nevenactiviteiten
Prof. dr. S. Scherjon <i>Voorzitter</i>	gynaecologen	Gynaecoloog UMCG
Mw. R. Landeweerd <i>Secretaris en penningmeester</i>	bestuur UMCG	Directeur Sector C UMCG
Dr. J.R. Beekhuis <i>Lid</i>	gynaecologen	Gynaecoloog /Perinatoloog Isalaklinieken Zwolle Voorzitter VSV Zwolle Diverse commissies VSV Diverse commissies O&G
Prof. dr. I.M. van Langen <i>Lid</i>	klinisch genetici	Klinisch geneticus, hoofd sectie Klinische Genetica, afdeling Genetica UMCG Lid vaste commissie bevolkingsonderzoek Gezondheidsraad Lid commissie Doelmatigheidsonderzoek en Healthy Aging onderzoek UMCG Lid Plenair Bestuur VKGN Voorzitter commissie Landelijk Cursorisch onderwijs VKGN Bestuurslid Nederlandse Associatie voor Community Genetics en Public Health Genomics
Mw A. Mulder <i>Lid</i>	verloskundigen	Verloskundige bij Verloskundigen praktijk Midden Drenthe

2.2 Samenstelling Raad van Advies

Elk echocentrum dat een overeenkomst heeft met de SPSNN vaardigt een lid af naar de bijeenkomsten voor de Raad van Advies.

2.3 Bureau

Het Bestuur heeft de uitvoerende taken van de SPSNN ondergebracht bij de afdeling Obstetrie en Gynaecologie van het UMCG. De werkzaamheden worden uitgevoerd door een team van medewerkers die samen het bureau van de SPSNN vormen.

In onderstaande tabel zijn de medewerkers van het bureau in 2015 weergegeven en de geschatte tijdsinvestering (in fte) bij de uitvoering van de verschillende taken van de SPSNN.

Per 1 september 2015 heeft de datamanager de SPSNN verlaten. Besloten is om de vacature op een andere wijze in te vullen. Omdat de dataverzameling steeds beter verloopt en de echocentra beter in staat zijn om de gevraagde gegevens te leveren, is besloten om de aandacht te verleggen van dataverzameling naar evaluatie van de gegevens ten behoeve van kwaliteit en effectiviteit van de prenatale screening. De vacature voor beleidsmedewerker die breed inzetbaar is in zowel dataverzameling / analyse, onderzoek naar effecten van prenatale screening en nieuwe screeningsmethoden en in activiteiten ter kwaliteitsborging is per maart 2016 ingevuld.

Naast de vaste bureaumedewerkers, is in 2015 ook expertise ingehuurd van een GUO-echoscopist ten behoeve van logboekbeoordelingen.

Naam	Functie	Inzet bij verschillende taken in fte						Totaal fte
		Regionale coördinatie	Landelijke coördinatie,	Audits	Deskundigheidsbevordering	Registratie/monitoring	Overig	
Prof. dr. C.M. Bilardo *	Directie / gynaecoloog	0,1	0,2		0,2		0,2	0,7 fte
Dr. M.K. Bakker	Overige staf-coördinator	0,3	0,1	0,2	0,1	0,1		0,8 fte
Drs. E. Streefland*	Overige staf-Arts-echoscopist			0,4	0,1			0,5 fte
drs. G. Gotlieb Tot 1 september 2015	Overige staf-Datamanager		0,06			0,5		0,56 fte
S.J. Binnema	Overige staf-Bureaumanager / regiobeheerder	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2		0,8 fte
J Blaauw	Overige staf-Administrateur						0,2	0,2 fte
UMCG	Overige staf-Juridische ondersteuning						0,05	0,05 fte

* deze functionaris is tevens arts/gynaecoloog of echoscopist

De bureau medewerkers zijn vertegenwoordigd in verschillende landelijke overlegorganen en werkgroepen.

Naam	Overleg/werkgroep/anders nl....	Rol (voorzitter/projectleider/lid/...)
Prof. dr. C.M. Bilardo	Platform Centraal Orgaan Werkgroep Onderzoek Werkgroep Kwaliteit (vanaf april 2015)	Lid
Dr. M.K. Bakker	Platform Werkgroep Kwaliteit (tot april 2015) Werkgroep Informatievoorziening	Lid
drs. G. Gotlieb	Werkgroep Lab en Kans	Lid
Mw SJ Binnema	Platform Overleg Regiobeheerders Peridos Kerngroep landelijke monitor programma prenatale screening	Lid

Het bureau is gevestigd aan:
Triadegebouw ingang 23 - Kamer 2.28 - Huispostcode CB20
Postbus 30001, 9700 RB Groningen
Tel: 050-3615641; Email: s.j.binnema@umcg.nl

3. Contracten

Aantal contracten met organisaties en zorgverleners op 31 december 2015 en op 31 december 2014.

Verrichtingstype	Aantal zorginstellingen met een contract		Aantal zorgverleners met een kwaliteitsovereenkomst*	
	2015	2014	2015	2014
Counseling	123	121	555	530
NT	17	18	44	49
SEO	28	30	115	109

Het aantal zorgverleners met een kwaliteitsovereenkomst betreft het aantal zorgverleners dat gekoppeld is aan een zorginstelling in de SPSNN regio.

In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van alle praktijken en echocentra waarmee de SPSNN een contract heeft afgesloten, op peildatum 31 december 2015.

Er zijn met 7 praktijken voor *counseling* een nieuw contract afgesloten in 2015, 6 zijn beëindigd.

Met 1 echocentrum is een nieuw contract voor de uitvoering van het SEO afgesloten in 2015. Daarnaast zijn 3 echocentra gestopt met het uitvoeren van screeningsecho's en 1 echocentrum gestopt met NT metingen

Laboratorium

Met het UMCG Laboratorium voor Bindingsanalyse (Groningen) is een contract afgesloten voor de biochemische bloedanalyse.

4. Deskundigheidsbevordering / opleiding van contractanten

Opleiding / faciliteren van opleiding

In 2015 heeft de SPSNN verschillende bijeenkomsten georganiseerd in het kader van de deskundigheidsbevordering. In de onderstaande tabel staat beschreven welke scholingsbijeenkomsten zijn georganiseerd.

De SPSNN heeft twee bijscholingsbijeenkomsten georganiseerd voor echoscopisten. De bijscholingsbijeenkomst in mei, was ook bedoeld voor verloskundigen en had als hoofdonderwerp de eerste trimester echoscopie (termijnbepaling). In het najaar werd een tweede bijeenkomst georganiseerd, waar diverse onderwerpen werden behandeld.

De SPSNN heeft samen met het Medisch Centrum Leeuwarden tweemaal een onderwijsdag in het kader van het onderwijs voor assistenten georganiseerd over counselen bij prenatale screening en diagnostiek. De opzet van het onderwijs voldoet aan de criteria voor de counseling cursus en is geaccrediteerd als erkende cursus voor counselors. Ook heeft de SPSNN in samenwerking met de Academie voor Verloskunde Amsterdam Groningen, een vaardigheidstraining georganiseerd voor counselors die al enige ervaring hebben. De belangstelling voor deze training was groot, zodat we niet alle belangstellenden hebben kunnen plaatsen voor de training. Uit de evaluatie onder de 30 deelnemers kwam een overwegend positief beeld van de training naar voren.

Tenslotte is er een hands-on training gegeven aan een echoscopiste naar aanleiding van de SEO beeldbeoordeling.

Naam scholing	Vorm	Doelgroep	Datum dagdeel	Aantal deelnemers	Accreditatiepunten	Organiseren / faciliteren
Regiobijeenkomst Eerste trimester echoscopie	Lezingen en demonstratie	Verloskundigen, echoscopisten	21-5 avond	66	BEN 2 KNOV 2,5	Organiseren
Counseling cursus	Thuisstudie (DIN) Theorie en praktijk (rollenspel)	Assistenten in opleiding	22-5 5-6 dag	47	geen	Organiseren ism clusteronderwijs AIOS
Vaardigheidstraining counselors	Theorie en veel praktijk (rollenspel)	Counselors	8-10 middag	30	Ben 3 KNOV 4	Organiseren ism AVAG
Bijscholing echoscopisten	Theorie	Echoscopisten	10-12, avond	26	BEN 2	Organiseren
Hands-on training	Hands-on	Echoscopisten	dagdeel	1	BEN 3	Organiseren

Tijdens de kwaliteitsaudits wordt gevraagd naar een overzicht van de bijscholingsactiviteiten van de echoscopisten

Overige manieren van deskundigheidsbevordering

In 2015 verscheen de **Nieuwsbrief** 3 keer, in april, juli en december. De Nieuwsbrief wordt per email verzonden aan alle contractanten en wordt op de website geplaatst. Door middel van de Nieuwsbrief worden de contractanten geïnformeerd over diverse ontwikkelingen in de prenatale screening, zoals nieuwe en aangepaste NVOG protocollen, nieuwe informatiefolders, tarieven, nieuwe studies en ontwikkelingen in chromosoomonderzoek.

Op de **website** van de SPSNN, www.sps-noordoost.nl, wordt actuele informatie geplaatst met betrekking tot ontwikkelingen in de prenatale screening, bijscholingen, recent verschenen boeken, etc. Daarnaast worden presentaties die gegeven worden tijdens bijeenkomsten op de website geplaatst, evenals de nieuwsbrieven.

Tijdens de vergaderingen van de **Raad van Advies** worden ook actuele landelijke en regionale ontwikkelingen besproken.

5. Implementatie landelijke kwaliteitseisen en afspraken

Voortgang implementatie landelijke kwaliteitseisen en afspraken gemaakt in Centraal Orgaan

De SPSNN communiceert de nieuwe kwaliteitseisen en wijzigingen daarin op verschillende manieren richting haar contractanten: via de Nieuwsbrieven, tijdens de vergaderingen van de Raad van Advies en tijdens bijscholingsbijeenkomsten, bij kwaliteitsaudits en via de website. In het overzicht hieronder zijn de wijzigingen en aanvullingen weergegeven voor verschillende kwaliteitseisen en de wijze waarop de wijzigingen zijn geïmplementeerd door de SPSNN.

Kwaliteitseis – wijziging - vergaderdatum	Wijze van implementatie
Kwaliteitseisen counselor: 4 accreditatiepunten per 2 jaar <i>CO 23-06-2015</i>	Nieuwsbrief juli 2015
Kwaliteitseisen echoapparatuur en beeldopslag – mogelijkheden af- en goedkeuren echoapparaat door RC; bewaartermijn beelden <i>CO 23-06-2015</i>	Nieuwsbrief juli 2015 Tijdens visitaties wordt gecontroleerd of de echoapparatuur aan de kwaliteitseisen voldoet.
Kwaliteitseisen vaginale echo – herformulering bestaande eisen <i>CO 23-06-2015</i>	Nieuwsbrief juli 2015 Bij visitaties wordt aandacht besteed aan de vaginale echoscopie, wanneer dat van toepassing is (NT echoscopist zonder BIG registratie)
Afspraak in Centraal Orgaan - vergaderdatum	Wijze van implementatie
Verwijzing voor GUO-II na afwijkende biometrie <i>CO 23-06-2015</i>	Nieuwsbrief juli 2015

Voortgang implementatie landelijke kwaliteitseisen en afspraken gemaakt in Centraal Orgaan in 2014

Kwaliteitseis – wijziging - vergaderdatum	Voortgang implementatie
Kwaliteitsbeoordeling NT-meting: nieuwe wijze beeldbeoordeling CO 28-11-2013 en 13-3-2014	De nieuwe wijze van beeldbeoordeling van de NT meting is toegepast op de logboekbeoordelingen die eind 2014 is uitgevoerd en begin 2015 zijn teruggekoppeld aan alle NT echoscopisten. Met ingang van 2015 wordt de NT beeldbeoordeling uitgevoerd in het kader van de kwaliteitsaudits.
Kwaliteitsbeoordeling SEO: beeldbeoordeling CO 13-3-2014 + CO 2-10-2014	De beeldbeoordeling van het SEO wordt uitgevoerd volgens de richtlijn die op moment van beoordeling geldig is. Bij het opvragen van de logboeken wordt verwezen naar richtlijnen volgens welke de beoordeling plaats zal vinden.
Format kwaliteitsaudit echocentra CO 2-10-2014	Met ingang van 2015 worden de kwaliteitsaudits uitgevoerd volgens het format zoals vastgesteld tijdens het CO van 2-10-2014. Het visitatieformulier is overeenkomstig aangepast.
Afspraak in Centraal Orgaan - vergaderdatum	Voortgang implementatie
Bijscholing NIPT CO 28-11-2013	In maart 2014 is een symposium over de NIPT georganiseerd. Op de SPSNN website wordt informatie gegeven over de NIPT en is een link opgenomen naar de website van het RIVM en het NIPT consortium. Tijdens de vaardigheidstraining, de cursus counseling werd apart aandacht besteed aan de NIPT.
Opname gegevens vervolgtraject in Peridos CO 2-10-2014	Met de (satelliet)centra voor PND in Leeuwarden en Zwolle is contact opgenomen voor het aanleveren van gegevens over de invasieve diagnostiek en GUO's. Deze gegevens zijn aangeleverd aan Peridos.
Toetsing counseling CO 2-10-2014	Wanneer een kwaliteitsaudit plaatsvindt bij een praktijk die ook een counselingscontract heeft, wordt de counseling bij de audit betrokken. Er wordt dan gevraagd naar de wijze waarop de counseling is georganiseerd, de gegevensaanlevering en het aantal gesprekken per counselor. Bij counselingpraktijken zonder contract voor het uitvoeren van screeningsecho's, zijn geen toetsingsactiviteiten uitgevoerd in 2015.

6. Kwaliteitsborging

6.1 Echocentra

Organisatie Audits

Samenstelling auditteam

De audits worden uitgevoerd door de coördinator (voorzitter) en een GUO-echoscopist. In een aantal gevallen wordt daar een datamanager of de regiobeheerder aan toegevoegd. Het auditteam voldoet daarmee aan landelijke afspraak: 2 à 3 personen, waarvan tenminste 1 deskundig ten aanzien van maken van echo's.

Werkwijze audit

De kwaliteitsaudit voldoet aan het landelijk format. De bureaumanager maakt een afspraak met het betreffende echocentrum en stuurt een visitatieformulier met actuele informatie die de SPSNN heeft over het betreffende echocentrum. Aan de contactpersoon van het echocentrum wordt gevraagd om dit formulier te controleren, verder in te vullen en terug te sturen naar het bureau. De datamanager stelt een overzicht op per echoscopist van het aantal uitgevoerde SEO en NT onderzoeken en een aantal kwaliteitsparameters. Deze overzichten worden toegevoegd aan het auditformulier. Daarnaast worden logboeken van recente SEO's en/of NT metingen opgevraagd bij de echoscopisten die werkzaam zijn bij het echocentrum.

Voorafgaand aan de audit vindt een voorbespreking plaats door het auditteam. Tijdens deze bespreking worden de verzamelde gegevens besproken. Op basis van deze gegevens wordt vastgesteld aan welke aspecten tijdens de audit extra aandacht zal worden besteed.

Tijdens de audit wordt door het auditteam gesproken met een vertegenwoordiging van het echocentrum. De gewenste samenstelling hangt af van de organisatie van het echocentrum. De contactpersoon / coördinerend echoscopist is in ieder geval aanwezig. Tijdens de audit zullen de volgende onderwerpen besproken worden aan de hand van het auditformulier: karakteristieken van het echocentrum, evaluatie van de ketenzorg, werkwijze bij de combinatietest en het SEO, inclusief aantal verrichtingen, kwaliteitsbevordering, werkomgeving en apparatuur. Het resultaat van de kwalitatieve beoordeling van de echobeelden wordt teruggekoppeld en toegelicht. Bij een onvoldoende beoordeling worden afspraken gemaakt over het vervolgtraject.

Aan het eind van de audit evalueert de auditcommissie de uitvoering van de visitatie met de vertegenwoordiging van het echocentrum en bespreekt de bevindingen (verbeterpunten) van de audit.

Na afloop van de audit, wordt het verslag van de audit gemaakt door het auditformulier verder aan te vullen. In het verslag worden de verbeterpunten en adviezen expliciet genoemd. Na goedkeuring van het concept verslag door de auditcommissie wordt het concept verslag met verbeterpunten voorgelegd aan het echocentrum. Het echocentrum kan binnen 2 weken reageren op de inhoud van het verslag, hierna zal het verslag in definitieve vorm gestuurd worden aan de contactpersoon van het echocentrum en rechtsgeldig vertegenwoordiger.

Het echocentrum dient binnen 3 maanden de verbeteringen door te voeren.

Overzicht kwaliteitsaudits echocentra

Plaats	Organisatie	Datum vorige visitatie	Datum meest recente visitatie
Heerenveen	De Tjongerschans Ziekenhuis	25 jun 13	28 april 2015
Oudwoude	Echopraktijk Tineke	28 mei 13	28 mei 2015
Ermelo	Prenataal Screeningscentrum Noord-West Veluwe	18 jun 13	2 juni 2015
Leeuwarden	SICHT	2 jul 13	19 juni 2014
Oosterwolde	Screeningsbureau	27 jun 13	26 juni 2015
Ballum, Ameland	Huisartsenpraktijk Jacobs en Lappenschaar		21 aug 2015
Deventer	Fetura	30 aug 2013	18 sept 2015
Drachten	Stichting Prenatale Zorg Friesland Oost	20 jun 13	22 sept 2015
Groningen	Vita	31 okt 2013	9 okt 2015
Assen	Assen SEE (dependance Emmen SEE)	1 okt 2013	16 okt 2015
Garijp	Garijp Echoburo	10 okt 2013	30 okt 2015
Assen	Prenataal Screeningscentrum N&M Drenthe	18 jun 13	10 nov 2015
Groningen	UMCG, afdeling PND		17 nov 2015
Sneek	Sneek Verloskundig Centrum	10 okt 2013	20 nov 2015
Stadskanaal	SEE Stadskanaal (dependance Emmen SEE)	11 nov 2013	20 nov 2015
Emmeloord	Echopraktijk NOP	7 nov 2013	24 nov 2015
Zwolle	Echo Enzo	14 nov 2013	11 dec 2015
Emmen	SEE Emmen	19 dec 2013	26 jan 2016
Hoogeveen	Bethesda ziekenhuis	21 nov 2013	5 febr 2016
Hoogeveen	Bethesda verloskundige praktijk	21 nov 2013	5 febr 2016
Zwolle	Prenataal Diagnostisch Centrum	26 nov 2013	25 maart 2016
Groningen	VSP	12 dec 2013	29 maart 2016
Delfzijl	Ommelander Ziekenhuis Groep	8 jan 2014	gestopt
Hardenberg	Baby in Beeld	9 april 2014	gestopt
Dedemsvaart	SEE (dependance Emmen SEE)	11 april 2014	15 april 2016
Lelystad	Proline	23 mei 2014	3 juni 2016
Heerenveen	De Schoterpoort	6 mei 2014	28 juni 2016
Joure	Echocentrum Anneke Schmidt	16 mei 2014	1 juli 2016
Leeuwarden	SEE (dependance Emmen SEE) / Piepklein	6 juni 2014	
Hardenberg	Ropke Zweers Ziekenhuis (dependance Emmen SEE)	12 juni 2014	
Groningen	Echotoon	23 okt 2014	
Stiens	Echoburo Stiens	30 okt 2014	

In 2013/2014 zijn alle echocentra bezocht in het kader van de kwaliteitsaudits, in 2015 is een nieuwe ronde gestart. De visitatie van het UMCG op 17 november 2015 vond plaats in aanwezigheid van 2 externe observatoren van de SPSRU (Philip Stoutenbeek, Els Lorijn). Daarnaast waren Marian Bakker en Esther Streefland namens de SPSNN aanwezig als observator bij de visitatie van het Erasmus MC door de SPSZN

(21 april 2015) en bij de visitatie van het MUMC door het regionale centrum prenatale screening regio Zuidwest Nederland (9 juli 2015).

Resultaten Audits in 2015

In de voorgaande ronde lag het accent van de visitaties op kennismaking met de echocentra en echoscopisten en het naleven van de richtlijnen voor de uitvoering van de prenatale screening. In deze nieuwe ronde ligt accent meer op de kwaliteit van de echoscopie door middel van beeldbeoordelingen.

In 2015 zijn bij 17 echocentra kwaliteitsaudits uitgevoerd. Verbeterpunten betroffen voornamelijk administratieve zaken, zoals het doorgeven van wijzigingen aan SPSNN / in Peridos. Naar aanleiding van de kwaliteitsaudits zijn bij een aantal echocentra de overeenkomsten voor counseling komen te vervallen, omdat er geen primaire counseling werd uitgevoerd. Bij een echocentrum is de NT-overeenkomst komen te vervallen vanwege te weinig NT metingen. Bij 2 praktijken zijn er geen verbeterpunten geconstateerd.

Beoordeling echobeelden

De SPSNN heeft in 2013 en 2014 een kwalitatieve en kwantitatieve beoordeling uitgevoerd van de NT metingen. Aan het eind van beide jaren is bij alle NT echoscopisten een NT logboek opgevraagd. De beoordeling van deze logboeken is begin 2014 en begin 2015 aan de echoscopisten teruggekoppeld, samen met een analyse van de kwantitatieve gegevens. In 2015 is geen algemene ronde uitgevoerd voor beoordeling van NT beelden. Met ingang van 2016 worden de NT beeldbeoordelingen uitgevoerd in het kader van de kwaliteitsaudits. Wel is een kwantitatieve beoordeling uitgevoerd voor alle NT echoscopisten over de NT metingen uitgevoerd in 2015. Deze zijn in het voorjaar van 2016 aan de echocentra teruggekoppeld.

Met de beoordeling van SEO logboeken volgens landelijk protocol, gekoppeld aan de kwaliteitsaudits, is de SPNN gestart eind 2014. In 2015 zijn logboeken beoordeeld van 45 SEO echoscopisten.

Beeldbeoordeling bij echoscopisten in 2015

Type echoscopist	Wijze van beeldbeoordeling	Aantal echoscopisten in regio	Aantal (%) beoordeeld door RC	Aantal (%) beoordeeld door ander RC	Toelichting
NT	Landelijk protocol Logboek Jaarlijks	44	Niet uitgevoerd in 2015, laatste beoordeling uitgevoerd eind 2014.		Met ingang van 2016 is de NT beoordeling gekoppeld aan de audit
SEO	Landelijk protocol Logboek Jaarlijks	115	45	-	

Resultaten beeldbeoordelingen door RC bij echoscopisten in 2015 – aantal en % van “aantal beoordeeld door RC”

Type echoscopist	Eerste beoordeling		Herbeoordeling		Nog in behandeling (herbeoordeling of hands-on training volgt)
	Voldoende	Onvoldoende	Voldoende	Onvoldoende	
NT	-	-	-	-	-
SEO	39	6*	2	2 1-> hands-on – daarna beoordeling voldoende 1 -> wacht nog op hands-on	1 nog herbeoordeling 1 echoscopist is gestopt

De echoscopisten werden volgens het landelijk protocol beoordeeld op 3 van de 5 door de SPSNN geselecteerde SEO-logboeken. De ruime meerderheid (87 %) behaalde bij de eerste beoordeling een voldoende resultaat. Algemene bevindingen waren ten eerste het onvoldoende uitvergroten van het beeld van interesse. Daarnaast leken de beelden vaak niet voor het specifieke doel vastgelegd te zijn. Ook de toelichting bij bepaalde onderdelen zoals het vermelden van links en rechts bij de ledematen miste in veel gevallen. Voor wat betreft de individueel te beoordelen onderdelen werden wervelkolom en hart vaak onvoldoende vastgelegd. Bij de beoordeling van de wervelkolom lag de focus vaak op het sacrale en lumbale deel waardoor de cervicale wervels in de sagittale doorsnede regelmatig ontbraken. De coronale doorsnede van de lumbo-sacrale wervelkolom kan het beste in twee beelden worden gevat wat maar weinig werd gedaan. Bij de beoordeling van het hart was de relatie tussen ventrikel en uitstroom vaak onvoldoende in beeld gebracht. Nierpyela werden meestal niet gemeten als ze op het oog normaal leken. De relatie tussen hand en onderarm en voet en onderbeen werd in veel gevallen niet correct vastgelegd.

De resultaten van de logboek beoordelingen werden tijdens de visitatie van het echocentrum waar de echoscopisten werkzaam waren teruggekoppeld en besproken. Tevens werd de beoordeling schriftelijk teruggekoppeld aan de betreffende echoscopisten voorzien van de normering en een uitgebreid commentaar en adviezen voor kwaliteitsverbetering.

Aantal verrichtingen per uitvoerder gerelateerd aan de kwaliteitseis over minimum aantal verrichtingen per jaar

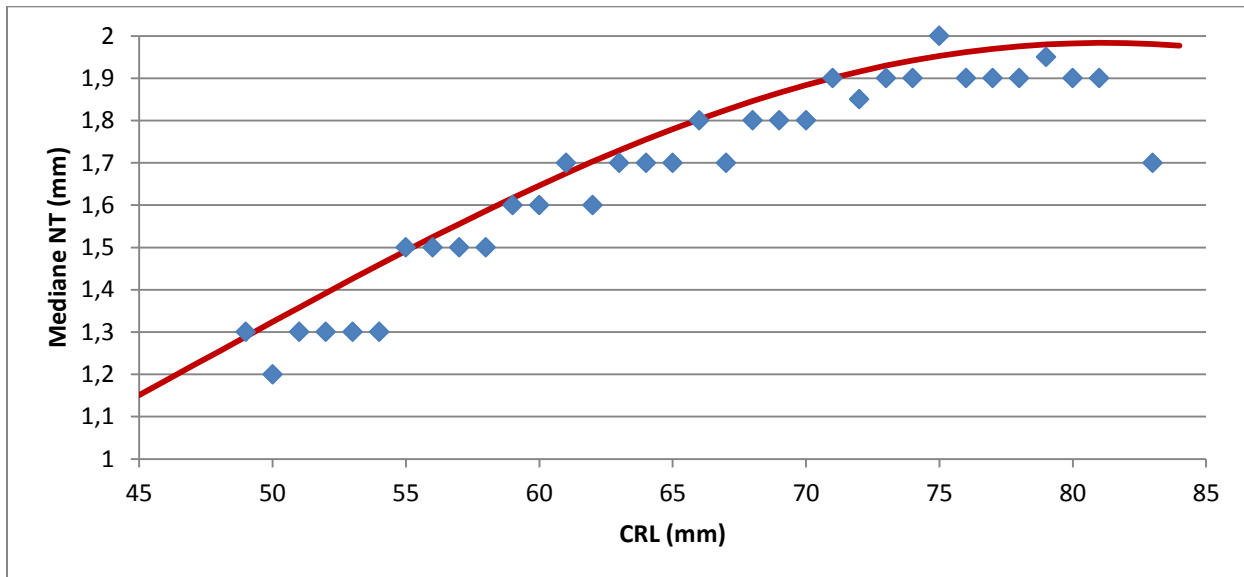
Type zorgverlener	Aantal (%) zorgverleners dat voldoet aan deze kwaliteitseis *	Toelichting
SEO-echoscopist Ervaren 150; Starter 250	61% ongecorrigeerd, 92% gecorrigeerd voor deel van het jaar werkzaam / tevens werkzaam in een andere regio en tevens werkzaam als GUO echoscopist	Van de 115 SEO echoscopisten hebben 88 SEO's uitgevoerd in 2015.
NT-echoscopist Ervaren 100; Starter 150	59% ongecorrigeerd, 76% gecorrigeerd voor deel van het jaar werkzaam / tevens werkzaam in een andere regio	Zie onder de tabel.

Resultaat kwantitatief NT

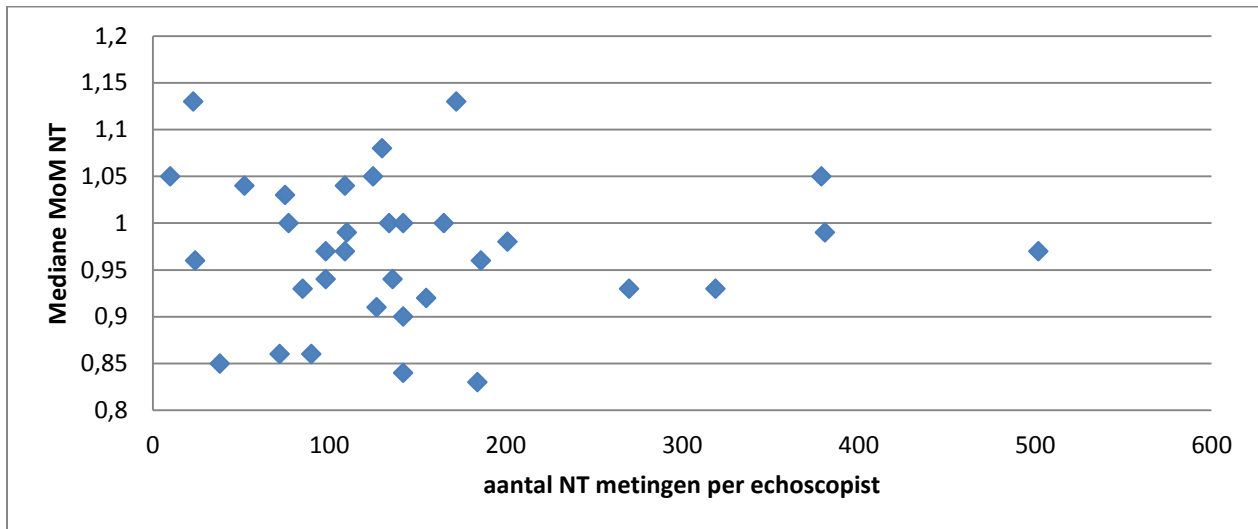
Van de 44 NT echoscopisten gekoppeld aan een echopraktijk in de SPSNN regio, hebben 37 echoscopisten NT metingen uitgevoerd in de SPSNN regio in 2015. Hiervan hebben 22 (59%) tenminste 100 NT metingen verricht. Van de 15 echoscopisten die minder dan 100 NT hebben uitgevoerd, zijn 5 gestopt gedurende het jaar en 1 echoscopist is gestart. Daarnaast waren er 2 echoscopisten die niet het gehele jaar werkzaam waren, en 1 echoscopist die ook buiten de SPSNN regio NT metingen uitvoert. Wanneer voor deze factoren wordt gecorrigeerd voldoet 76% van de echoscopisten aan de kwaliteitseis. Van de 22 echoscopisten met tenminste 100 metingen uitgevoerd in 2015, lag de mediane MoM NT van 4 echoscopisten buiten de grenswaarden 0,9-1,1. De resultaten van de kwantitatieve beoordeling van de NT metingen uitgevoerd in 2015 zijn per echoscopist naar de echocentra teruggekoppeld.

NT meetwaarden

Mediane NT (mm) naar CRL (mm) bij eenlingen, weergegeven indien tenminste 20 NT metingen per CRL.

Mediane MoM NT bij eenlingen naar aantal NT metingen per echoscopist.

Uit bovenstaande figuren blijkt dat de echoscopisten in de SPSNN regio over het algemeen wat aan de krappe kant meten. De mediane NT ligt op of onder de NT referentie curve. De mediane MoM van de NT metingen dient tussen de 0,9-1,1 te liggen.

6.2 Counseling

Bij counselingpraktijken zonder contract voor het uitvoeren van screeningsecho's, zijn geen toetsingsactiviteiten uitgevoerd in 2015. Wanneer een kwaliteitsaudit plaatsvindt bij een echopraktijk die ook een counselingcontract heeft, wordt de counseling wel meegenomen. Er wordt dan gevraagd naar de wijze waarop de counseling is georganiseerd, de gegevensaanlevering en het aantal gesprekken per counselor. Naar aanleiding van de kwaliteitsaudits is bij een aantal echocentra de overeenkomst voor counseling ontbonden en bij een aantal echoscopisten is de kwaliteitsovereenkomst counseling komen te vervallen. Bij de kwaliteitsaudit bleek namelijk dat het hier geen primaire counseling betrof, maar extra informatie en uitleg die een echoscopist geeft, op het moment dat blijkt dat de zwangere de counseling niet goed begrepen heeft. De kwaliteit van de counseling blijft een punt van aandacht. Echoscopisten merken dat sommige cliënten moeite hebben met het goed begrijpen van de prenatale screening. Wanneer er teruggekoppeld wordt aan de verwijzer dat de counseling niet goed is begrepen, kan dat irritaties opleveren. Soms gaat het om heel basale dingen, zoals de kosten van het onderzoek.

Aantal verrichtingen per uitvoerder gerelateerd aan de kwaliteitseis over minimum aantal verrichtingen per jaar

Type zorgverlener	Aantal (%) zorgverleners dat voldoet aan deze kwaliteitseis volgens BO Peridos	Toelichting
Kwaliteits t.a.v. aantal verrichtingen per jaar		
Counselor 50 counselingsgesprekken per jaar	54%	Dit betreft het ongecorrigeerde percentage, er is geen rekening gehouden met counselors die slechts een deel van het jaar werkzaam zijn, ook in een andere regio werken en met eventuele andere uitzonderingen.

6.3 Screeningslaboratorium

Aantal analyses door screeningslaboratorium

In 2015 zijn 5152 CT-en uitgevoerd in de SPSNN regio waarvoor het screeningslaboratorium de serumbepalingen heeft uitgevoerd.

Analyse door referentielab

Het kwaliteitsverslag 2015 over het screeningslaboratorium van het RIVM referentielab is opgevraagd.

7. Onderzoek

Naast het uitvoeren van kwaliteitsborgende activiteiten ten behoeve van de prenatale screening, is de SPSNN ook betrokken bij het medisch-wetenschappelijk onderzoek naar effecten van prenatale screening op de detectie van aangeboren afwijkingen en zwangerschapsuitkomsten en naar nieuwe ontwikkelingen in de prenatale screening.

7.1 Effectiviteit van het SEO

In 2012 is een evaluatie studie gestart naar de effectiviteit van het SEO. Het doel hiervan is; het in kaart brengen van de detectiepercentages van zowel neuraalbuis defecten als hartafwijkingen, buikwanddefecten en schisis. Daarnaast wordt gekeken naar de betekenis van bepaalde geïsoleerde echo markers die tijdens het SEO kunnen worden gezien: ventriculomegalie, echogene darmen en een enkele navelstrengarterie ('SUA'). Het onderzoek wordt vanuit de SPSNN uitgevoerd door Hanneke Fleurke-Rozema, onder begeleiding van prof. dr. Katia Bilardo (UMCG), dr. Rosalinde Sniijders (UMCG/AMC) en dr. Eva Pajkt (AMC). De onderzoekers maken hierbij gebruik van zowel data van de SPSNN als de SPSAO (Stichting Prenatale Screening Amsterdam & omstreken). In 2015 zijn de resultaten gepubliceerd van een studie naar het tijdstip van diagnose van anencephalie en van een studie naar prevalentie, diagnose en uitkomsten van zwangerschappen gecompliceerd door een schisis.

Uit de studie naar anencephalie komt naar voren dat het merendeel van de anencephalie cases al voor 18 weken zwangerschap gedetecteerd werd. Factoren die van invloed zijn op een vroege detectie zijn de competentie van de echoscopist (FMF licentie voor NT meting) en de gestatieduur (na 11 weken). Het merendeel van de zwangerschappen werd afgebroken (87%).

De prenatale detectie van schisis steeg na introductie van de prenatale screening van 61% in 2008 naar 81% in 2012, terwijl het percentage zwangerschapsafbrekingen niet veranderde. Uit de studie kwam tevens naar voren dat de registratie van schisis in de Perinatale Registratie Nederland (Perined) niet betrouwbaar is.

De studie zal in 2016 worden afgerond.

Publicaties 2015

Fleurke-Rozema JH, van de Kamp K, Bakker MK, Pajkrt E, Bilardo CM, Snijders RJ. Prevalence, diagnosis and outcome of cleft lip with or without cleft palate in the Netherlands. *Ultrasound Obstet Gynecol.* 2015 Dec 10. doi:10.1002/uog.15834. [Epub ahead of print] PubMed PMID: 26663260.

Fleurke-Rozema JH, van Leijden L, van de Kamp K, Pajkrt E, Bilardo CM, Snijders RJ. Timing of detection of anencephaly in The Netherlands. *Prenat Diagn.* 2015 May;35(5):483-5. doi: 10.1002/pd.4563. PubMed PMID: 25613559.

7.2 13 weken echo

De afdeling Prenatale Diagnostiek van het UMCG voert onderzoek uit naar de 13 weken echo. Recente onderzoeken hebben laten zien dat het mogelijk is om bij 13 weken zwangerschapsduur de anatomie van de foetus goed te beoordelen. Tevens blijkt het mogelijk om een groot deel van de ernstige congenitale afwijkingen op te sporen bij deze termijn. Wanneer er tijdens de 13 weken echo ernstige aangeboren afwijkingen worden geconstateerd is er meer tijd voor aanvullend onderzoek (bv. vervolg echo-onderzoek/aanvullende prenatale diagnostiek). Dit biedt ouders meer ruimte om een weloverwogen beslissing te maken ten aanzien van wat zij wel of niet wensen aan verder onderzoek in de zwangerschap en het wel of niet voortzetten van de zwangerschap wanneer het een ernstige aangeboren afwijking betreft.

Het doel van het onderzoek naar de 13 weken echo is om te evalueren welke afwijkingen worden opgespoord bij de 13 weken echo en welke afwijkingen niet worden gevonden, die wel bij het SEO worden gevonden in een populatie van laag risico zwangeren. De 13 weken echo wordt uitgevoerd in samenwerking met enkele echopraktijken in de SPSNN regio. Vrouwen die kiezen voor een CT, kunnen, als zij dat willen ook deelnemen aan het onderzoek naar de 13 weken echo. Met behulp van een vragenlijst-onderzoek worden de opinies en redenen van vrouwen om wel of niet te kiezen voor de 13 weken echo in kaart gebracht.

De SPSNN ondersteunt de uitvoering van het onderzoek door de deelnemende echocentra een financiële vergoeding te bieden voor hun tijd en inzet bij dit onderzoek en door middel van datamanagement en het uitvoeren van analyses op de verzamelde gegevens. De resultaten van het onderzoek naar de 13 weken echo worden in 2016 verwacht.

7.3 Eurocat Noord Nederland

In Noord Nederland bevindt zich ook een langlopende gedetailleerde registratie van kinderen met aangeboren afwijkingen, Eurocat Noord Nederland. Samen met de gegevens van de SPSNN vormt deze database een uniek uitgangspunt om de kwaliteit van de prenatale screening verder te onderzoeken. In de afgelopen jaren zijn gezamenlijke studies gepubliceerd naar de prenatale diagnostiek van neurale buisdefecten en hartafwijkingen.

In een gezamenlijke studie met de Klinische Genetica van het UMCG, Eurocat en SPSNN is in kaart gebracht wat de rol is van de implementatie van de prenatale screening in 2007 voor de detectie van meest voorkomende vormen van trisomie: trisomie 21, 13 en 18. Wordt door de introductie van de combinatietest en het Structureel Echoscopisch Onderzoek vaker een trisomie prenataal vastgesteld en zo ja, verandert dit de zwangerschapsuitkomst? Uit de analyse blijkt dat de diagnose trisomie 21, 13 of 18 niet vaker prenataal wordt vastgesteld, maar dat er wel een verschuiving is naar een vroegere prenatale

diagnose (voor 24 weken). Er is in het algemeen geen verandering in zwangerschapsgeschiedenis, alhoewel er een verschuiving heeft plaatsgevonden van intra-uteriene sterfte bij trisomie 13 en 18 naar zwangerschapsafbreking. De studie is in 2015 ter publicatie aangeboden en is momenteel onder review.

Daarnaast is in 2015 een gezamenlijke studie gestart naar prenatale diagnostiek van aangeboren urinewegaandoeningen. Urinewegaandoeningen zijn een van de meest frequent voorkomende aangeboren aandoeningen. De ernst van de aandoeningen varieert van lethaal (dubbelzijdige nieragenesie) zeer ernstig met een hoge mortaliteit (blaas extrofie) tot mild (hydronefrose). Het doel van deze studie is het beschrijven van de tijdstip van diagnose, bevindingen bij het SEO, en uitkomsten van zwangerschap waarvan het kind een aandoening heeft van de urinewegen.

8. Financieel overzicht

De SPSNN ontvangt voor haar werkzaamheden een vergoeding die als opslag op de door de gecontracteerde echocentra uitgevoerde SEO's in rekening wordt gebracht aan zorgverzekeraars. In 2015 wordt de opslag (17,90 Euro) over 21.661 SEO's gefactureerd, 199 minder dan in 2014. De overige inkomsten in 2015 bestaan uit de inschrijfgelden voor de vaardigheidstraining voor counselors.

Vanwege verschuivingen in de personele bezetting van het bureau zijn de personele kosten lager uitgevallen dan in 2014. De kosten van de personele inzet worden door het UMCG doorberekend op basis van de daadwerkelijke inzet (fte's) en de werkelijke salariskosten, verhoogd met 30% ter dekking van de sociale lasten. De materiele lasten bestaan voor een deel uit door het UMCG doorberekende kosten. Deze kosten zijn gebaseerd op vaste afspraken en worden jaarlijks geïndexeerd, doch niet nagecalculeerd.

Ten opzichte van 2014 zijn de overige bedrijfskosten hoger uitgevallen. De belangrijkste redenen hiervoor zijn de ontwikkeling van een nieuwe website die in 2016 live is gegaan en de uitvoering van de studie naar de 13 weken echo. De kosten voor de bijscholing van de contractanten (bijscholingsbijeenkomsten, regio-avond) worden intern verrekend binnen het UMCG en zijn daarom niet apart inzichtelijk.

Het positieve resultaat is toegevoegd aan de Algemene reserve.

	2015	2014
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:		
Opslagtarief	387.732	393.261
Overige inkomsten	4.500	0
Totaal bedrijfsopbrengsten	392.232	393.261
BEDRIJFSLASTEN:		
Personele kosten regionaal	285.368	303.619
Personele kosten landelijk	24.129	19.705
Overige bedrijfskosten	60.016	34.007
Totaal bedrijfslasten	369.513	357.331
BEDRIJFSRESULTAAT	22.719	35.930
Financiële baten en lasten	-	25.000
RESULTAAT	22.719	60.930

Bijlage 1**Overzicht van samenwerkingsovereenkomsten voor Counseling, SEO en NT op peildatum 31 december 2015**

De blauw gekleurde zorginstellingen hebben een contract voor echoscopie

Plaats	Zorginstelling naam	C	SEO	NT
Akkrum	Akkrum Verloskundige Praktijk 't Bertehus	X		
Assen	Assen Aiber Verloskundigen Team A	X		
Assen	Assen Aiber Verloskundigen Team B	X		
Assen	Assen Prenataal Screeningscentrum N&M Drenthe	X	X	
Assen	Assen Verloskundig Centrum Assen e.o.	X		
Ballum	Ballum Ameland Huisartsenpraktijk	X	X	
Bedum	Bedum Verloskundigenpraktijk Aveta	X		
Beilen	Beilen Verloskundigenpraktijk Midden Drenthe	X		
Bolsward	Bolsward Verloskundige Praktijk e.o.	X		
Burgum	Burgum Verloskundige Praktijk Lytse Poppe	X		
Coevorden	Coevorden Verloskundige Praktijk	X		
Dalfsen	Dalfsen Verloskundige Praktijk de Morgen	X		
Dedemsvaart	Dedemsvaart Verloskundige Praktijk de Nieuwe Vaart	X		
Deinum	Deinum Homecare Verloskunde	X		
Delfzijl	Delfzijl Artemis praktijk voor verloskunde	X		
Delfzijl	Delfzijl Ommelander Ziekenhuis Groep	X		
Deventer	Deventer Baren & Zo	X		
Deventer	Deventer Verloskundig Centrum Fetura		X	X
Deventer	Deventer Verloskundigen Praktijk Anno	X		
Deventer	Deventer Verloskundige Praktijk de Kuip	X		
Dokkum	Dokkum Verloskundige Praktijk Catharina Schrader	X		
Drachten	Drachten Stichting Prenatale Zorg Friesland Oost	X	X	X
Drachten	Drachten Verloskundigenpraktijk De Geboortegolf	X		
Drachten	Drachten Verloskundigenpraktijk Wolkom	X		
Drachten	Drachten Verloskundige Praktijk De Nieuwkomer	X		
Dronten	Dronten Groepspraktijk Verloskundigen	X		
Eelde	Eelde Verloskundige Praktijk Stroomdal	X		
Elburg	Elburg Verloskundige Praktijk Klaverblad	X		
Emmeloord	Emmeloord Echopraktijk NOP		X	X
	Dependances: Harderwijk, Lelystad (2x)		X	X
Emmeloord	Emmeloord Verloskundige Praktijk NOP/Lemsterland	X		
Emmen	Emmen EVE Verloskundigenpraktijk	X		
Emmen	Emmen Reigerveld Verloskundigepraktijk	X		
Emmen	Emmen Scheperziekenhuis	X		
Emmen	Emmen SEE		X	X
	Dependances:			
	Assen SEE		X	

Plaats	Zorginstelling naam	C	SEO	NT
	Beilen SEE		X	
	Dedemsvaart SEE your baby		X	
	Hardenberg SEE/ Röpcke Zweers Ziekenhuis		X	
	Leeuwarden SEE		X	
	Stadskanaal SEE		X	
Emmer-Compascuum	Emmer-Compascuum Verloskundige Praktijk Volle Maan	X		
Epe	Verloskundigenpraktijk de Veluwe	X		
Ermelo	Ermelo Prenataal Screeningscentrum Noord-West Veluwe		X	X
Franeker	Franeker Verloskunde Praktijk de Tantes	X		
Garijp	Garijp Echoburo		X	
Gieten	Gieten Verloskundige Praktijk Simons	X		
Gorredijk	Gorredijk Verloskunde Praktijk	X		
Groningen	Groningen De Verloskundigenpraktijk van	X		
Groningen	Echopraktijk Echotoon		X	
Groningen	Groningen Martini Ziekenhuis	X		
Groningen	Groningen UMCG Afdeling Obstetrie	X	X	X
Groningen	Groningen Verloskundig Centrum Vita		X	X
Groningen	Groningen Verloskundigen praktijk La Vie	X		
Groningen	Groningen Verloskundigenpraktijk Reitdiep	X		
Groningen	Groningen Verloskundige Stadspraktijk	X	X	X
Groningen	Verloskees	X		
Groningen	Verloskundigenpraktijk Laif	X		
Groningen	Verloskundige Sabrina Goossens	X		
Grootegast	Grootegast Verloskundigenpraktijk West	X		
Hardegarijp	Hardegarijp Verloskundige Praktijk Volle Maan	X		
Hardenberg	Hardenberg Baby in Beeld		X	
Hardenberg	Hardenberg Röpcke-Zweers Ziekenhuis	X		
Hardenberg	Hardenberg Verloskundige Praktijk Wilhelminaplein	X		
Hardewijk	Hardewijk Verloskundigenpraktijk De 9 maanden	X		
Harlingen	Harlingen Praktijk voor Verloskunde	X		
Heerenveen	Heerenveen Centrum voor Verloskunde en Echografie Schoterpoort	X	X	
Heerenveen	Heerenveen De Tjongerschans Ziekenhuis	X		
Heerenveen	Heerenveen Verloskundigenpraktijk de Vlinder	X		
Hoogeveen	Hoogeveen Bethesda Verloskundige Praktijk	X	X	X
Hoogeveen	Hoogeveen Bethesda Ziekenhuis	X	X	
Hoogeveen	Hoogeveen Verloskundigenpraktijk Petit	X		
Hoogezand	Hoogezand Verloskundigen praktijk Hoogezand e.o.	X		
IJsselmuiden	IJsselmuiden Sifra Verloskundige Praktijk	X		

Plaats	Zorginstelling naam	C	SEO	NT
Joure	Joure Echocentrum Anneke Schmidt		X	
Joure	Joure Praktijk voor Verloskunde SkarsterLan	X		
Kampen	Kampen Verloskundige Praktijk Kampen	X		
Kollum	Kollum Verloskundig Centrum Jane	X		
Koudum	Koudum Verloskundige Praktijk Rûnom	X		
Leeuwarden	Leeuwarden Geboortenetwerk Piepklein		X	X
Leeuwarden	Leeuwarden verloskundepraktijk Dochter en Zn	X		
Leeuwarden	Leeuwarden Verloskundig Centrum Sicht	X	X	X
Leeuwarden	Leeuwarden Verloskundigenpraktijk Bonnehûs	X		
Leeuwarden	Verloskundigenpraktijk Pia	X		
Lemelerveld	Verloskundige praktijk Julia Bloeming	X		
Lelystad	Echocentrum Proline		X	
Lelystad	Lelystad Isis praktijk voor verloskunde	X		
Lelystad	Lelystad Verloskundigenpraktijk De Kreek	X		
Lelystad	Lelystad Verloskundigenpraktijk de Lelie	X		
Lelystad	Lelystad MC Verloskunde	X		
Lierderholthuis	Verloskundigepraktijk de Geboorte	X		
Marrum	Verloskundigepraktijk "In Nij Begjin"	X		
Meppel	Meppel Verloskundigen	X		
Nes Ameland	Nes Ameland Huisartsenpraktijk Maters	X		
Nieuw-Amsterdam	Nieuw-Amsterdam Jalad Verlosk Praktijk	X		
Ommen	Ommen Verlosk Praktijk Gerrits-Ekenhorst	X		
Oosterwolde	Oosterwolde Screeningsbureau		X	
Oosterwolde	Oosterwolde Verloskundige Praktijk "De Vroedschap"	X		
Orvelte	Verloskundige AKKA	X		
Oudwoude	Oudwoude Echopraktijk Tineke		X	
Paterswolde	Wendy Wielenga verloskundige	X		
Peize	Bij Lammy	X		
Raalte	Raalte 't Hart Verloskunde	X		
Roden	Roden Ma Lune Verloskundigenpraktijk	X		
Schiermonnikoog	Schiermonnikoog Huisartsenpraktijk	X		
Sint Jansklooster	Sint Jansklooster Verloskunde Praktijk Wijde Wieden	X		
Sneek	Sneek Antonius Ziekenhuis	X		
Sneek	Sneek Verloskundig Centrum	X	X	X
Stadskanaal	Stadskanaal Refaja Ziekenhuis	X		
Stadskanaal	Stadskanaal Verloskundigenpraktijk Flow	X		
Stadskanaal	Stadskanaal Verloskundigenpraktijk New Life	X		
Stadskanaal	Staphorst Verloskundigenpraktijk Staphorst-Rouveen eo	X		
Steenwijk	Steenwijk Verloskundigenpraktijk Steenwijk e.o.	X		
Stiens	Stiens Verloskundigepraktijk Stiens e/o	X		

Plaats	Zorginstelling naam	C	SEO	NT
Stiens	Echoburo		X	
Terschelling	Terschelling West Huisartsenpraktijk	X		
Twello	Twello Verlosk Praktijk de Eiber	X		
Ureterp	Ureterp Huisartsenpraktijk	X		
Urk	Urk Verloskundigenpraktijk Madelief	X		
Usquert	Usquert Vroedvrouwenpraktijk Springtij	X		
Veendam	Veendam Neeltje Verloskundigenpraktijk	X		
Veendam	Veendam Verloskundigenpraktijk Veendam	X		
Veenhuizen	SamSam praktijk voor verloskunde	X		
Vlieland	Vlieland huisartsenpraktijk	X		
Wezep	Wezep Verloskundigenpraktijk Mami	X		
Winschoten	Winschoten Ommelander ziekenhuisgroep Locatie Lucas	X		
Winschoten	Marian Karssen verloskundigenzorg	X		
Winschoten	Verloskundig Centrum de Wieg	X		
Winsum	Winsum Aine Verloskundigenpraktijk	X		
Winsum	Winsum Verloskundigenpraktijk 'de eerste Stap'	X		
Winsum	Winsum Verloskundigenpraktijk Swanneblom	X		
Wolvega	Verloskundigenpraktijk Juf Ooievaar	X		
Wolvega	Wolvega Verloskundigen Praktijk Weststellingwerf	X		
Zuidhorn	Zuidhorn Huisartsenpraktijk Trompert	X		
Zuidhorn	Zuidhorn Praktijkcentrum voor huisartsen	X		
Zwolle	Zwolle Bakerraad Verloskundigen	X		
Zwolle	Zwolle Echo Enzo BV		X	X
Zwolle	Zwolle Het Verloskundig Huys	X		
Zwolle	Zwolle Prenataal Diagnostisch Centrum	X	X	X
Zwolle	Zwolle Verloskundige Praktijk de Kiem	X		

Bijlage 2 Kwaliteitsverslag over het screeningslab van RIVM referentielab

-is nog niet aangeleverd op 30 sept 2016-